
Legeforeningen advarer om rettssikkerhetsproblemer i refusjonsordningen

AKTUELT I FORENINGEN

INGRID RISE FRY

ingrid.rise.fry@legeforeningen.no
Kommunikasjonsavdelingen

Advokatene i Legeforeningen er kritiske til Helfos etterkontroll av refusjonskrav fra fastleger og avtalespesialister. De mener at dagens kontrollpraksis har store rettssikkerhetsutfordringer.

KRITISKE: Advokatene i Legeforeningen er kritiske til Helfos etterkontroll av refusjonskrav fra fastleger og avtalespesialister. Foto: Adobe Stock

Legeforeningen er tydelig på at det skal få konsekvenser å misbruke fellesskapets midler. Samtidig er foreningens advokater bekymret for Helfos praktisering av regelverket. Legeforeningen har i lang tid jobbet for å ivareta legenes rettssikkerhet i slike prosesser. Konsekvensene for legene som blir fratatt refusjonsretten er enorme.

– Helfo har utviklet en strengere praksis i det siste. Vi ser saker der leger har gjort det vi mener er forståelige feil og umiddelbart endrer praksis når de får beskjed om at de har hatt en feilaktig tolkning, men likevel mister refusjonsretten. Vi savner større bruk av veiledning og advarsler før man tyr til yrkesforbud. Det at man har gjort feil, betyr ikke at man vil fortsette med det, understreker Andreas Hovland, advokat i Legeforeningen.

Han peker også på at regelverket åpner for skjønn, noe som kan føre til ulike tolkninger:

– Legen står ofte i en svært travel hverdag, og regelverket gir rom for skjønnsmessige vurderinger. Da kan det oppstå feil. Ikke fordi man vil omgå reglene, men fordi man har tolket takstene annerledes enn Helfo. Da er ikke løsningen å frata dem muligheten til å være fastlege eller avtalespesialist, men å gi veiledning.

Etterkontroll flere år etter

Legen sender refusjonskravet direkte til Helfo på vegne av pasienten og får pengene utbetalt til seg. Ordningen er i utgangspunktet tillitsbasert, og det er legen som er ansvarlig for at kravene som sendes inn er korrekte. Helfo kontrollerer ikke kravene fortløpende, men gjennomfører av og til såkalte etterkontroller. Dagens kontrollpraksis gir ikke den forutsigbarhet man hadde tidligere, da det ble praktisert løpende kontroller.

I 2024 fattet Helfo 22 vedtak om tilbakekreving etter slike kontroller, med et gjennomsnittlig krav på rundt tre millioner kroner per lege. I mange saker ble det også vedtatt tap av refusjonsretten, som i praksis betyr yrkesforbud som fastlege eller avtalespesialist i opptil fem år.

– Når den første reelle kontrollen av en leges krav kommer gjennom en etterkontroll flere år etter at kravet ble utbetalt, finner man ofte feil som har gjentatt seg over tid. Det betyr ikke nødvendigvis at legen har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, men det er likevel konklusjonen Helfo ofte trekker. I tillegg stiller Helfo stiller krav til journaldokumentasjonen som oppleves langt mer omfattende enn hva fastlegene selv sier er praksis. Samlet sett ser vi at dette skaper en uakseptabel utrygghet, sier Øyvind Anmarkrud, advokat i Legeforeningen.

Kort frist for iverksettelse

Et vedtak om tap av refusjonsretten får virkning bare én måned etter at det fattes, og Legeforeningens erfaring er at det som regel ikke gis utsettelse. Klagebehandling i Helseklage tar i snitt 15 måneder, og man kan i utgangspunktet først prøve saken for domstolene eller Sivilombudet etter at alle klagemuligheter er brukt opp.

– Resultatet er at legen i praksis kan være ute av yrket lenge før saken er endelig avgjort. Selv om vedtaket senere omgjøres, er skaden allerede skjedd, sier Anmarkrud.

Legeforeningen mener dette gir en skjevhet i maktbalansen mellom forvaltningen og den enkelte lege.

– Konsekvensene er enorme for legen. Man risikerer millionkrav, tap av yrkesmulighet i flere år, og i tillegg tap av anseelse og negativ medieomtale. Når reaksjonene er så kraftige, må rettssikkerhetsgarantiene være tilsvarende sterke, noe vi ikke opplever at de er i dag, understreker Anmarkrud.

Fokusområde for foreningen

– Legeforeningen går nå tungt inn langs flere akser for å få til endringer, uttaler avdelingsdirektør for Jus og arbeidsliv i Legeforeningen, Lars Duvaland. Han viser til at i tillegg til å bistå leger i enkeltsaker, har Legeforeningen tatt opp en rekke overordnede forhold med Helfo, Helseklage, Helsedirektoratet og i trepartssamarbeidet for fastlegeordningen. Foreningen har reist problemstillinger knyttet til tolkning av takster, krav til dokumentasjon, bevisvurdering, rommet for legens medisinskfaglige skjønn og forvaltningens valg av rådgivende leger. Nå har Legeforeningen sendt brev til Sivilombudet og bistår medlemmer i tre pågående rettsprosesser.

– I noen saker har vi oppnådd reduksjon av tilbakekrevingen, men vi mener at forvaltningspraksisen i enkelte saker er altfor streng. Vi fortsetter det politiske arbeidet, og håper at både domstolsprosesser og dialogen med Sivilombudet vil gi resultater både i enkeltsaker og for fremtidig kontrollpraksis. Den første av de nå pågående sakene for domstolene er berammet til fem dager i november i høst, sier Hovland.

Legeforeningen mener at legenes rettssikkerhet må styrkes, og at reaksjoner må stå i forhold til forseelsens alvor.

– Legene forvalter store offentlige midler for fellesskapet. Dette er et stort ansvar og det skal få konsekvenser hvis man misbruker ordningen. Samtidig må det være rom for å gjøre forståelige feil, så lenge man viser vilje og evne til å gjøre ting riktig, avslutter Hovland.

Publisert: 8. september 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.10.14

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.